

Članak Ivana Brlića *Lička društva za poljepšanje mjesta – počeci zaštite ličkih kulturnih i prirodnih osobitosti* (206-216) podijeljena je na tri dijela. Kratki uvod donosi povijesni pregled intervencije upravnih organizacija na području Like (pukovnije, inspektorati, i sl.), ali priložena karta 1 na str. 208 je vizualno lijepa, ali ne i jasna, tj. nedostaju joj legenda, mjerilo i strane svijeta. Drugi dio navodi osam aktualnih društava za uređenje izvjesnog prostora u Lici, uz opis njihovog nastanka, članstva i djelovanja. Treći dio članka je zaključak: u prošlom stoljeću, unatoč razmjerno brojnim društvima osnovanim u Lici, razvoj područja je izostao zbog malobrojnosti članova i privremenosti boravka inicijatora promjena. U današnjici, postojeća društva su puno uspješnija i lakše pridobivaju podršku lokalnog stanovništva.

Članak Mire Kolar-Dimitrijević *Značenje školskih vrtova u sjevernoj Hrvatskoj u vrijeme Austro-Ugarske monarhije* (217-232) podijeljen je na šest glavnih kronoloških poglavlja o školskim vrtovima (od prije 1848. do 1918.), ovisno o zakonskim promjenama pa sve do kraj monarhije. U uvodnom dijelu autorica citira jedino dubrovačke vrtove iz 15. stoljeća zanemarujući postojanje ostalih ladanjskih vrtova u ostatku Dalmacije, posebice na Hvaru (o čemu se može konzultirati članak Ambroza Tudora *Ladanje na prostoru hvarske komune do kraja 15. stoljeća*, objavljen u prvom broju 42. sv. časopisa *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* iz 2011.). U članku se po razdobljima ukazuje na povijesni kontekst i državne odredbe vezane uz osnivanje i uređenje školskih vrtova. Devetnaesto stoljeće je zahvalno za proučavanje jer su sačuvani brojni numerički podatci tako da autorica može konkretno nabrojati 211 školskih vrtova s ukupno 23.315 voćaka 1859. godine. Svako razdoblje donosi neke novine te se prati razvoj školstva uz pojavu vrtova, njihova namjena te osnivanje društava za uljepšavanje prostora diljem Hrvatske.

Rad Dorin-Ioan Rus *Conflict and consensus regarding resource policies in borderland of the Habsburg Empire: perspectives on and perceptions of forests and the environment in Transylvania at the end of eighteenth century and in the nineteenth century* (233-245) sučeljava dvije vrste odnosa prema šumama u Transilvaniji kroz jedno i pol stoljeće. Primarni odnos se osvrće na šumu, tj. na drveće kao dio prirode i iskorištavanje drveta, tj. na čovjeka koji upravlja prirodnim resursima. Drugi odnos suprotstavlja lokalno rumunjsko agrarno stanovništvo sa saksonskim i ugarskim predstavnicima poduzetničkog i inovativnog duha u regiji (privatni interesi seoskog stanovništva nasuprot težnjama aristokracije). Autor prati razvoj zakonskih mjera iskorištavanja šume i stavlja ga u kontekst mentalitetnih promjena.

Tomislav Bilić u članku *Kovani novac Republike Hrvatske 1993. godine* (246-250) iznosi podatke o nastanku kovanica iz 1993. godine, tj. prati razvoj od 1991., kada nastaje odluka o imenu valute, do 1993., kada se donosi zakonska izmjena zakona o narodnoj banci i raspisuje natječaj za dizajn kovanica uz javnu raspravu.

U svesku se objavljuje i *Bibliografija Ivana Ercega od 1953. do 2006. godine* (298-306) koju je izradio Hrvoje Pavić. Iako se u njoj nalaze stanovite pogreške, bibliografija pokazuje veliki obujam Ercegovog djela i upozorava na svestranu znatiželju ovog povjesničara. O motivima za ovakva istraživanja i o njegovom dugom radnom vijeku možemo izravno saznati i kroz intervju koji je Pavić održao s njim 5. rujna 2013., a koji se pod naslovom *Razgovor s Ivanom Ercegom* (307-309) također objavljuje.

Sabine Florence Fabijanec

The Hungarian Historical Review, god. 2, br. 2-4, Budapest 2013., str. 211-967.

Časopis *Hungarian Historical Review* izlazi od 2012., u izdanju Istraživačkog centra za humanističke znanosti Mađarske akademije znanosti. U drugom godištu, za 2013. godinu, izašla su ukupno četiri broja ovog časopisa, od kojih je prvi već prikazan u Zborniku Odsjeka za povijesne znanosti zavoda za povijesne i društvene znanosti (sv. 31, Zagreb 2013., str. 409-411).

Svaki broj obrađuje određenu temu. Drugi broj bavi se različitim pitanjima Anžuvinske povijesti. Prvi članak, autora Attila Zsoldos, *Kings and Oligarchs in Hungary at the Turn of the Thirteenth and Fourteenth Centuries* (211-242), istražuje što je dovelo do pojave vladajućeg sloja u provincijama, odnosno oligarhije. Također analizira mjere koje su poduzete kako bi se smanjila moć plemstva, prvo kod posljednjih Arpadovića, a zatim i kod prvog člana nove dinastije Anžuvinaca. Drugi članak ovog sveska, autorice Renáte Skorka, *With a Little Help from the Cousins – Charles I and the Habsburg Dukes of Austria during the Interregnum* (243-260), donosi detaljan pregled o tome kako je završila loza Arpadovića te kako je na vlast u Ugarskom kraljevstvu došla anžuvinska dinastija. Sljedeći je rad *The Congress of Visegrád in 1335: Diplomacy and Representation* (261-287), u kojem autor György Rácz ispituje glavne odredbe sklopljene tijekom zasjedanja na temelju svih dostupnih povelja i narativnih izvora. Događaji pokazuju da je tijekom srednjeg vijeka Višegrad funkcionirao kao mjesto za rješavanje sukoba te je postao simbol za suradnju i diplomaciju tijekom sljedećih stoljeća. Rad Boglárke Weisz *Mining Town Privileges in Angevin Hungary* (288-312) bavi se analizom povlastica koje su dodijeljene rudarskim gradovima u anžuvinsko doba. Također sagledava u kojoj mjeri se povlastice razlikuju od onih ostalih gradova te što je dovelo do razvoja rudarskog grada, dok rad Gábora Klaniczaya *Efforts at the Canonization of Margaret of Hungary in the Angevin Period* (313-340), prikazuje tri pokušaja kanonizacije Margarete Ugarske, a na temelju dokumenata koje je nedavno otkrio Otfried Krafft. Slijedi rad Vinni Lucherini *The Journey of Charles I, King of Hungary, from Visegrád to Naples (1333): Its Political Implications and Artistic Consequences* (341-362), a cilj tog rada je rekonstruirati put Karla I. iz Višegrada u Napulj 1333. kroz analizu pisanih dokumenata, papinskih pisama te narativnih izvora. Posljednji rad ovog sveska, autorice Veronike Csikós, *The Bishop and his Chapel: The Héderővári Chapel in Győr and the Episcopal Chapels of Central Europe around 1400* (363-386) bavi se đurskim biskupom Ivanom Hedervarijem. Prvi dio rada bavi se biskupovim životom, a drugi dio ima za cilj pokazati, kroz arhitektonsku analizu, kakva strukturno složena i prestižna zgrada je izgrađena pod njegovim pokroviteljstvom, iako đurska biskupija nije bila među najbogatijim ugarskim crkvenim provincijama. Svezak završava, kao i prethodni brojevi, prikazima nekoliko knjiga (387-410).

Sljedeći broj tematski se osvrće na problem etničke pripadnosti, a prvi rad *Hungarian National Minority Organizations and the Role of Elites between the Two World Wars* (413-448) autora László Szarka, bavi se istraživanjem povijesti mađarskih manjina formiranih u tri susjedne multietničke države između dva svjetska rata. Analiza se usredotočuje na mogućnosti političke organizacije i uloge nacionalnih stranaka i političkih elita, ističući primjer Jánoša Esterházyja. Sljedeći rad, *Navigating the Straits. Changing Borders, Changing Rules and Practices of Ethnicity and Loyalty in Romania after 1918* (449-476) autora Gábora Egryja istražuje nastanak Velike Rumunjske, posebno obrađujući pažnju na određene dijelove nacionalnosti i nacionalizacije, dok se članak Stefana Bottonija *National Projects, Regional Identities, Everyday Compromises. Szeklerland in Greater Romania (1919–1940)* (477-511) bavi analizom društvenog i kulturnog utjecaja na mađarska naselja u Székelyföldu (Szeklerland) u Rumunjskoj nakon raspada Habsburške Monarhije. Nakon dvadesetih godina 20. st., nakon Trianonskog sporazuma, mađarska manjina u Rumunjskoj počinje se razvijati odvojeno od kulture u Mađarskoj. Rad Klause-Jürgena Hermanika *Arts and Artists as Intermediaries in Identity Management and Ethnomanagement in Transylvania* (512-537) govori na koji način umjetnost i umjetnici utječu na identitet određene etničke skupine. Odgovore, na postavljena si pitanja, temelji na istraživanju njemačke manjine u Mađarskoj i mađarske i njemačke manjine u Transilvaniji, a primjere je podijelio na temelju različitih žanrova književnosti i likovne umjetnosti. Sljedeći članak *Learning and Unlearning Nationality: Hungarian National Education in Reannexed Felvidék, 1938–1944* (538-565) autorice Leslie M. Waters govori o obrazovnoj politici kao ključu za integraciju dijela sjeverne Ugarske, a danas južne Slovačke, poznatom kao Felvidék. Cilj takvog susta-

va bio je učenicima usaditi odanost mađarskoj naciji, ali i potisnuti njihov slovački identitet. Članak *The Lost Deportations and the Lost People of Kunmadaras: A Pogrom in Hungary, 1946* (566-604) autora Pétera Apora govori o događaju nakon Drugog svjetskog rata, koji se dogodio 21. svibnja 1946. u selu Kunmadaras, u središnjoj Mađarskoj. Antisemitski progon bio je jedan od niza napada na preživjele Židove nakon Drugog svjetskog rata, posebice u Poljskoj, Mađarskoj i Slovačkoj, te se istražuje kako je poslijeratna politika iskoristila ovaj događaj za svoje ideološke ciljeve. Posljednji članak ovog broja autora Ferenc Laczóa "I could hardly wait to get out of this camp, even though I knew it would only get worse until liberation came." *On Hungarian Jewish Accounts of the Buchenwald Concentration Camp from 1945-46* (605-638) govori o glavnom nacističkom koncentracijskom logoru Buchenwald i analizi dokumenata iz National Relief Committee for Deportees (DEGOB), te se bavi brojem oslobođenih Židova i načinom na koji su uspjeli preživjeti. Treći svezak također završava sa nekoliko prikaza knjiga mađarske historiografije (639-692).

Posljednji, četvrti, broj drugog godišta, odnosno za 2013. godinu, donosi radove pod tematskim naslovom *Bethlen: The Prince of Transylvania*, a prvi rad *Gábor Bethlen and His European Presence* (695-732) autorice Ágnes R. Várkonyi daje pregled o stavovima Gábora Bethlena, pokazuje kako je stvorio mir, sigurnost i ekonomsku stabilnost u zemlji koja je uništena brojnim vojnim intervencijama Osmanskog carstva i Habsburške Monarhije. Široko političko iskustvo i dobro poznavanje suvremenih političkih teorija omogućilo mu je apsolutističku vladavinu sa merkantilističkom ekonomskom politikom. Rad Géze Pálffyja *Crisis in the Habsburg Monarchy and Hungary, 1619-1622: The Hungarian Estates and Gábor Bethlen* (733-760) ispituje vrijeme krize 1619.-1622. i pokušava izbrisati nepoznanice u historiografiji na temelju arhivskih istraživanja u Austriji, Mađarskoj i Slovačkoj. Prvi dio rada pokazuje koliku podršku je Bethlen imao, a drugi dio govori o sporazumu cara Ferdinanda II. i mađarskih staleža na Ugarskom saboru 1622. godine te tko su dobitnici, a tko gubitnici novog kompromisa. Slijedi rad autorice Teréz Oborni *Gábor Bethlen and the Treaty of Nagyszombat (1615)* (761-789) o diplomatskim odnosima Bethlena s Ugarskim kraljevstvom te se u njemu analiziraju pravni odnosi između Transilvanije i Ugarske, dok se rad Gábora Kármána *Gábor Bethlen's Diplomats at the Protestant Courts of Europe* (790-823) bavi fenomenom diplomacije Bethlena i ostalih transilvanskih vladara. Autor donosi deset biografi-ja diplomata podijeljenih u nekoliko kategorija, a ključ uspješnosti diplomacije, autor smatra da, leži u stranom podrijetlu samih diplomata. Članak *The Princely Council in the Age of Gábor Bethlen* (824-855) autorice Ildikó Horn analizira metode kojima je knez postupno promijenio kneževsko vijeće Transilvanije u skladu sa svojim interesima, zatim istražuje karakteristike vijeća u smislu podrijetla, društvenog položaja, religije, dobi, stručne spreme i funkcije njegovih članova. Članak *The Theme of Youth and Court Life in Historical Literature Regarding Gábor Bethlen and Zsigmond Báthory* (856-879) autora Pétera Erdősija istražuje uzroke u nejednakosti koja se pojavile u historiografskoj ocjeni dva vladara, Žigmunda Báthoryja i Gabrijela Bethlena, dok autor András Kovács u radu *Gábor Bethlen and the Construction of the New Seat of the Transylvanian Principdom* (880-900) govori o razvoju grada Alba Iulia (mađ. Gyulafehérvár, rumunjsko-slavenski Bălgrad) sredinom 16. stoljeća. Grad dobiva na važnosti u vrijeme vladavine obitelji Bathory, zatim pod vlašću Bethlena i obitelji Rákóczi. Također iznosi odredbe koje su provedene za vladavine Bethlena po pitanju fortifikacije i razvoja grada. Tematski blok zaokružuje rad Zsuzsanne Cziráki *Prince Gábor Bethlen's Visits to Brassó as Reflected in the Town Account Books* (901-928), koji istražuje prijem Bethlena u gradu Brašovu (mađ. Brassó) na temelju računске knjige, odnosno popisu računa, i komentara koji su zabilježeni za njegova dolaska. Knjiga nam daje uvid i u prehrambene navike, način života, ali i mehanizam gradske uprave, te nam time približava i svakodnevni život 17. stoljeća.

Četvrti broj, kao i svi do sada prethodni brojevi, završava s nekoliko prikaza knjiga (929-964) čime rezultate mađarske historiografije približava širem međunarodnom znanstvenom krugu.

Na temelju gore prikazanih brojeva, možemo zaključiti da je časopis *The Hungarian Historical Review* izuzetno koristan, jer svojim kvalitetnim radovima olakšava pristup ali i razumijevanje mađarske historiografije široj, odnosno međunarodnoj, znanstvenoj zajednici. Također, zanimljivim odabirom tema dodatno širi interes za spomenute istraživačke teme, ali također donosi nove analize izvora i samim time nova saznanja.

Monika Martinez

Medium Aevum Quotidianum, br. 68 (89 str.) – br. 69 (63 str.), Krems 2014.

U časopisu *Medium Aevum Quotidianum*, točnije u njegovim brojevima 68 i 69 nalazimo čak sedam interdisciplinarnih znanstvenih radova koji obrađuju razna pitanja iz problematike svakodnevnog života u kasnosrednjovjekovnom razdoblju. Kao što je to bio običaj i u ranijim brojevima navedenog časopisa, predgovore u oba broja je sastavio glavni urednik serije Gerhard Jaritz, a u njima je pojedinačno predstavio sve radove. Zbog većeg broja autorskih priloga, navedena dva broja nemaju tradicionalnu rubriku prikaza knjiga i znanstvenih časopisa, ali su oba broja na kraju opremljena popisom autora, naslovljenom *Anschriften der Autoren*, s njihovim kontaktima u svrhu potencijalne razmjene podataka.

Weather and Weather-Related Environmental Phenomena Including Natural Hazards in Medieval Hungary II: Documentary Evidence on the 13th Century autorice Andree Kiss prvi je rad objavljen u broju 68 časopisa *Medium Aevum Quotidianum* (5-46). Navedeni rad je nastavak istraživanja o klimatskim promjenama u srednjovjekovnoj Ugarskoj objavljenog u 67. broju ovoga časopisa. Autorica napominje ranije navedene podatke o malom broju povijesnih izvora za vremensko razdoblje od 11. do 12. st., te ih uspoređuje sa onima za 13. stoljeće. Napominje kako izvori i dalje nisu obilni kao što su za razdoblja od 14. st. nadalje, ali su ipak brojniji nego u ranijem razdoblju. Kao i u ranijem razdoblju, većina izvora i dalje potječe iz njemačkih, poljskih i čeških zemalja, a povremeno ih nadopunjuju i oni s ruskog prostora koji spominju vremenske posebnosti i pojave s Ugarskog prostora. Sam početak 13. st. je relativno slab sa podacima u izvorima, ali se međutim od četrdesetih godina 13. st. bilježi značajan rast. U ranije navedenom razdoblju se spominje samo jedna epizoda gladi, no riječ je o navodima iz kasnosrednjovjekovnih kompilacija raznih kronika u kojima se glad poklapa s križarskim pohodom kralja Andrije II. Kao što je ranije navedeno, više vijesti o klimatskim nepogodama navedeno je od jake zime 1241., koja se javila i godinu kasnije usporedno s mongolskim osvajanjima ugarsko-hrvatskih zemalja. Navedene anomalije su još jače intenzivirale ratnu opasnost zbog zaleđenih rijeka, posebice Dunava, što je uz glad olakšalo neprijatelju manevriranje po navedenom prostoru.

Michaela Antonín Malaníková autorica je rada naslovljenog "*Mein tachter sol man zu pett und zu tisch aufsetzen als eines reichen mannes tachter*": *Childhood and Adolescence in Moravian Towns in the Late Middle Ages from the Perspective of Gender* (47-65). U navedenom radu, autorica istražuje razne obrasce nasljeđivanja u srednjovjekovnom razdoblju na prostorima moravskih gradova Brna i Znojma. Kao što Michaela Antonín Malaníková ukazuje, navedeni gradovi su izabrani zbog pripadnosti istom zakonodavnom sustavu. U svom istraživanju autorica se uglavnom oslanjala na oporuke stanovnika Brna i Znojma iz razdoblja 14. i 15. stoljeća.

U radu naslovljenom "*Instead of attacking the Turks ...*" *The 1535 War of Tunis in Habsburg Imperial Propaganda* (66-88) Tamas Kiss analizira okolnosti nastanka kao i poruke koje sadrže umjetnička djela nastala kao refleksi vojne intervencije cara Karla V. u Tunisu. Objašnjavajući politički i vojni utjecaj Karla V. na Mediteranu, autor najprije precizno opisuje okolnosti koje su rezultirale tom vojnom kampanjom. Kao car Svetog Rimskog carstva Karlo V. je u vojni pohod poveo i čitav niz umjetnika, kroničara, muzičara, ali i znanstvenika koji su imali cilj